

РАДВАМ СЕ, ЧЕ СИ ТУК

*Недялка Димова Томаатанасова
старши учител в ОУ „Георги Караславов“, гр. Първомай*

РЕЗЮМЕ: Авторът споделя добри практики в приложението на иновативни методи на обучение и възпитание в мултикултурна класна стая, осъществени в ОУ „Георги Караславов“, гр. Първомай.

Училището ни носи името на нашия съгражданин Георги Караславов и е уютно, модерно, спокойно място, в което се обучават и възпитават 207 ученици от различни етноси, с 80% деца от ромски произход, с богата материално-техническа база и висококвалифицирани, ентузиазирани учители. Училището разполага със светли и уютни класни стаи, обзаведен кабинет по ИТ, игротека, интерактивен кабинет, три интерактивни дъски и софтуерна система за работа с Microsoft Mischief, компютърен кабинет с Multiseat система, просторен физкултурен салон и спортна площадка.

Спокойните взаимоотношения и взаимното уважение, съпътстващи интеркултурността на нашето училище са факт вече много години. Ние знаем, че бъдещето е в нашите ръце и постигнатото през годините по отношение на етническата толерантност ни дават самоувереността да твърдим, че сме успели.

Аз ще споделя своите търсения и сполучливи опити в областта на образованието в интеркултурната класна стая, включваща голяма част от културно-образователните направления, изучавани в начален етап, които са насочени към постигане на основната **цел:**

1. Превръщане на училището в любимо място на учениците, в което да се чувстват желани, успешни, значими.
2. Подобряване резултатите от учебната дейност, чрез приложение на интерактивни методи, средства и форми.

Период на провеждане на представените практики: 2012-2016 г.

Класът се състои от 23 ученици, от които 12 са деца, чиито майчин език не е български. „Радвам се, че си тук“ е поздрав, с който всяка сутрин се поздравяват учениците от нашия клас.

Образованието в мултикултурна класна стая е мое ежедневие повече от 26 години, през които се стремя да обогатявам методите, подходите, средствата, формите, така че и „най- трудният“ ученик да получи знания и умения за влизането в „живия“, реален живот. Обединяваме ги в три направления:

1. Интерактивни методи за обучение в мултикултурната класна стая;
2. Организационни форми;
3. Използване на ИКТ в учебния процес.

Всички деца са много различни. Някои са ярки, талантиливи, а други не толкова, но всяко дете може да постигне своя успех, независимо от своя етнически произход. Именно в това се състои работата на добрия педагог. Част от методите, които прилагам при работа в мултикултурна класна стая са следните:

- Карти за индивидуална работа**–приложими за всички видове уроци и за всички части на урока. Съобразени с индивидуалното ниво на познание на ученика.
- Задачи с избираем отговор**-това е тестовата форма, която може да служи не само за измерване и контрол, но и за научаване на учебни единици. Негативите са, че могат да запомнят неверните отговори, а изборът, макар и верен, може да е случаен.
- Деформирани задания**–предизвикват интерес, събуждат любопитството и откривателския инстинкт, който се крие у всеки ученик.
- Перфокарти**–средства за т. нар. безмашинно програмиране представляват картички със задание, на които има изрязани прозорчета, в които учениците записват своите отговори. Имат контролираща и обучаваща функция, дават точна информация и учениците могат да видят резултата от труда си веднага, облекчават труда на учителя, който използва перфокартите многократно
- Картички-тренажори**–икономисват време, превръщат скучното в увлекателно, за работа в клас, за домашна работа. Могат да се използват многократно като се попълват с молив.
- Творчески задания**–учениците съставят кръстословици, картинни ребуси, собствени текстове. Творческите задания могат да имат научен и изследователски характер.
- Картички с алгоритъм**- подпомагат изпълнението на учебните задачи.
Например:

ФОНЕТИЧЕН РАЗБОР НА ДУМА

1. Произнеси/запиши думата/. Раздели я на срички, направи модел.
2. Открой гласните и ги охарактеризирай/широк-тесен/
3. Открой съгласните и ги охарактеризирай/звучен, беззвучен, сонорен, твърд, мек/
4. Определи броя звукове и букви.

Флашкарти с образец на решението– намират приложение при научаване на нови думи, понятия, факти и за самоконтрол. Например:

ПЛЕМЕ Общност от родове, които говорели един език и живеели задружно

ЗЕМЕДЕЛЦИ Хора, които обработвали земята и отглеждали земеделски растения и селскостопански животни

Информационни карти–много подходящ за диференциране на задачите. Информационните карти подпомагат учениците при изпълнение на учебните задачи.

Работа по проект–учениците работят в екипи, в които се включват ученици с различна степен на обучаемост. Важното в този метод е, че всеки получава признание за собствената си важност и може да прави това, което прави най-добре в рамките на общата задача.

Ситуационен метод–приложението на теоретичните знания в практическата дейност чрез използване жизнения опит на учениците, с цел да се намери оптимално решение на конфликта в дадена житейска/ или друга/ ситуация.

Игрови метод– най-близък до възрастта на учениците и тяхното светоусещане. Играейки, детето даже не разбира, че учи и в това е силата на този метод.

Метод „Засилена ортограма“–учениците сами откриват признака за ортограма т.е. несъответствието на звук и буква при изговор и писане. Рисуването на думата със специално изображение на буквата, носеща ортограмата, подпомага детето, защото едновременно се задействат няколко източника на възприятие.

Методи за научаване на правилата –ученикът казва правилата в разнообразни роли и варианти:

- ✓ По „телефона“ на мама или на приятел;
- ✓ игра „Научи правилото“. Един ученик играе роля на учител, а другият/може да бъде изоставащия/ влиза в ролята на папагал, т. е. повтаря правилото, произнесено от „учителя“;

✓ предай правило така, все едно си направил откритие. Например: „Еврика! Оказва се, че в българския език има букви, които в зависимост от мястото, което заемат, веднъж означават два звука, веднъж един!“и т.н.;

✓ прочетете правилото „по радиото“, като новина:

„Внимание! Чуйте последните новини! На учениците от 4 клас станало известно, че НЕ, поставено пред глагол, се пише отделно от него“ и т. н.;

✓ разгадайте коя дума изпусна четецът.

В ролята на четец влиза учителят или ученик. „Четецът“ прочита правилото, като пропуска една дума. Учениците отгатват коя дума е пропусната;

✓ представете си, че в стаята, в която разказвате правилото, е много топло или много студено;

✓ разкажете правилото, влагайки различна емоция (весело, тъжно, със съмнение, като тайна и т. н.)

Използването на тази система на работа дава възможност учениците да достигнат минимума от ДОС или да усвоят по забавен и достъпен начин изучавания учебен материал, да придобият представа за собствената си значимост, а преподавателят да бъде удовлетворен от добре свършената работа.

Особено ценна е **груповата организация на дейността** поради спецификата на учебното познание. Това, което се оказва недостъпно за ученика при индивидуално изпълнение, става достъпно в сътрудничество с другите и под ръководството на учителя. А каквото днес се направи в сътрудничество, утре може да се направи и самостоятелно.

Първи етап: Единна групов учебна дейност

При този вид групов учебна дейност дават задачи с еднакво съдържание на всяка група. Учениците възприеха следния начин на работа: всички членове на групата решават самостоятелно задачата, след което обсъждат решението, проверяват го и оказват помощ на учениците, които се затрудняват. При този вид групов работ дават устно указания , които най-общо имат следния вид:

1. Обсъдете условието на задачата.

2. Всеки член на групата да направи своите предложения и да ги запише самостоятелно.

3. Направете взаимна проверка на писменото изпълнение на задачата.

4. Учениците, които са готови по-рано, да изпълнят допълнителна задача.

5. Направете подготовка за отчитане на дейността. Определете член на групата, който да ви представи пред класа.

Втори етап: Диференцирана групова работа

При диференцираната групова работа се поставя само една задача, която може да бъде различна за отделните групи (както по съдържание, така и по трудност).

Груповата дейност на учениците дава резултати не само в учебната дейност, но и променя децата, прави ги по-толерантни.

Още първите дни в училище В.Ч. показа, че не иска да общува със съучениците си - роми. Разбрах, че този модел на поведение е създаден и е подкрепян в семейството. В неговата група попадна момче от ромски произход, с добри учебни възможности. В.Ч. зае позата на безкрайно обиден и отказа да работи. Постепенно останалите от групата го изолираха. Те имаха поставени задачи за изпълнение. Виждах как той знае отговора, но се въздържа да помогне. Неусетно, принуден от обстоятелствата, той започна да общува с децата от групата, а един ден видях, че играе в училищния двор с детето от ромски произход.

Иновативни организационни форми на урока, които предизвикват небивал интерес и емоции и дават поле за изява на всички ученици са:

- урок-игра**– Урок, в който се моделира реалната действителност, с цел вземане на решение в моделираната ситуация.
- урок-спектакъл** –Урок-литературен монтаж въз основа на художествено произведение.
- урок-пътешествие**–Урок за систематизиране и обобщаване на изучавания материал, откриване на типични черти и закономерности.
- урок-детектив**–Урок за обобщение и систематизиране на изучаван материал, който поставя учениците в ситуация на търсене, обобщение, сравнение.
- урок-приказка**–Урок с използване на епизоди и герои от приказки с цел повишаване на мотивацията на учениците за изпълнение на учебните задачи.
- урок-силов многобой**– Урок-състезание по конкретна тематика от изучавания учебен материал, със сформирани екипи и определени предварително критерии.
- урок-концерт**– Урок, в който възпитателните и образователни задачи се реализират със средствата на различни видове изкуства.
- урок-картина**–Урок-обобщение с осигурена богата визуализация.

Използване на ИКТ в учебния процес намира широко приложение във всички сфери на мултиетническата класна стая.

Инициативата „**Как да прочета книга в интернет?**“ е провокирана отново от идеята колкото се може повече ученици да прочетат книга или откъс от нея, независимо на хартиен носител или на електронен. Протече по следния ред:

1. Учениците получиха листчета с интернет ресурси, където биха могли да намерят детски произведения, които да прочетат.
2. Направиха практическо упражнение в компютърния кабинет.
3. Получиха задача да свалят откъс от книга, която им харесва, и да направят илюстрация с програмата Paint .

Идеята за „**Запиши как четеш**“ възникна, когато в междучасията видях, че вместо да тичат навън учениците грабваха джигесемите си, събираха се на групички и започваха да играят. Замислих се, не бих ли могла да ги накарам да ги използват, за да четат. Работата протече в следния вид:

1. Учениците записват на личния си GSM как четат.
2. Записът се изслушва от целия клас.
3. Ученикът прави самооценка.
4. Съучениците му оценят качествата на четене. Оценяването става чрез римско гласуване: вдигнат палец нагоре - отлична четивна техника, палец настрани - добра четивна техника, палец надолу - лоша четивна техника.

От миналата учебна година всички учители получиха платен от училищното ръководство абонамент за сайта „ Уча се“, в който интерактивният начин на представяне на знанието, мотивира учениците да учат и улеснява работата на учителите. Поднасянето на учебния материал на „техния език“ подпомага учениците при възприемане, осмисляне и практическото приложение на знанията и уменията.

Резултатите:

- ✓ Добро представяне на НВО над средното за страната.
- ✓ Задружен клас, в който всеки ученик намери своето място и се чувства важен и значим.
- ✓ Отсъствие на каквито и да било прояви на разделение на етническа, социална и др. основа.

Контакти за допълнителна информация:

GSM:0885078844

e-mail: tomaatanasova@mail.bg